

Nieuwe vondst van geschubde oesters (*Crassostrea denticulata* BORN, 1791) in Nederland*

door
Hans Post

Vrijdag 18 september 1998 bezochten Erwin Kompanje en Willem Beekhuizen het Slufterstrand op de Maasvlakte (Zuid-Holland). Dankzij de noordwesterstorm van de dag ervoor, troffen zij er een rijkelijk gevulde stormlijn aan. Op ornithologisch gebied was er het nodige te beleven: 15 dood aangespoelde noordse stormvogels (*Fulmarus glacialis*) en een verzwakte grote jager (*Stercorarius skua*) die zich van zeer nabij liet bekijken. Ook op malacologisch gebied troffen ze het nodige aan. Eén object is zeker het vermelden waard: een gedeelte van een kunststof viskrat waarop vastzittend 22 exemplaren (19 doublotten en drie vaste rechter kleppen) van een minder algemene oestersoort. Twee daarvan leefden op de eendenmossels die eveneens aan het krat waren vastgehecht. Het viskratje had nog ongeveer eenderde van de oorspronkelijke maat en had - gezien de begroeiing en het forse formaat van de eendenmossels - lang in zee rondgedreven. Vanwege het vermoeden dat het hier een oestersoort betrof die Kompanje slechts eenmaal eerder en wel op Ameland aantrof (de Jong *et al.* 1992), werd het krat meegenomen en door de vindsters aan de schrijver geschonken. Een nader onderzoek bracht het volgende aan het licht.

Zorgvuldige inspectie

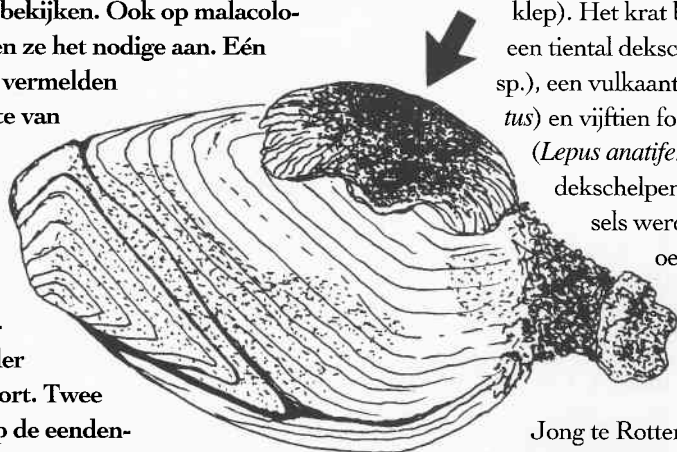
De binnenzijde was gedeeltelijk begroeid met niet nader gedetermineerde wieren en poliepen. De buitenkant was nagenoeg onbegroeid, waarschijnlijk mede veroorzaakt door de schurende werking van het zand in de branding tijdens het aanspoelen. De nog volledig intacte oesters zaten vastgehecht op de gladde binnenzijde (7 exemplaren), in de hoeken van de binnenzijde (3 exemplaren), in de binnenzijde van het nog aanwezige handvat (3

exemplaren), aan de buitenzijde van de krat onder de randen (4 exemplaren) en aangegroeid op eendenmossels (2 exemplaren). Nadere determinatie bevestigde de vermoedens dat het hier om de geschubde oester (*Crassostrea denticulata* BORN, 1791) ging. Onduidelijk is hoeveel oesters er oorspronkelijk op het krat aanwezig waren. Een zorgvuldige inspectie leverde nog drie sporen van aanhechting op (restanten van de vastzittende rechter

klep). Het krat bevatte verder nog een tiental dekschelpen (*Pododesmus* sp.), een vulkaantje (*Balanus perforatus*) en vijftien forse eendenmossels (*Lepus anatifera*). De oesters, de dekschelpen en de eendenmossels werden verzameld. De oesters voor de collectie van de schrijver en de eendenmossels voor de collectie van A.F. de

Jong te Rotterdam. Ook het Natuurmuseum Rotterdam deelde in de buit.

De oesters bevatten alle nog vleesresten. De schelpen variëren aanzienlijk in grootte en vorm. De maximale lengte van het grootste exemplaar is 47mm, net zo groot als het door A. Gronert bij Petten gevonden grootste exemplaar (Rizzi 1991, 1992). Grotere exemplaren afkomstig van onze kust zijn tot nu toe niet bij de auteur bekend. De lengte van het kleinste exemplaar bedraagt 14.4 mm. De schelpen die op de gladde binnenzijde vastzaten, zijn nogal plat. De oesters in de binnenzijde van het handvat en langs de randen hadden het model van het krat gevolgd en vertonen een hoekige vorm. De bovenklep (rechter) is bij alle schelpen roodbruin van kleur en de onderste klep (linker) is bij elk exemplaar wit. De onderste kleppen lieten zich moeilijk van het substraat verwijderen, zeker bij de grotere exemplaren. Het lukte slechts bij de kleine exemplaren om ze onbeschadigd te los te maken. Opvallend was de broosheid

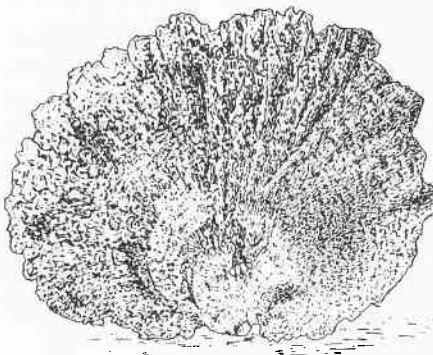


Figuur 1 De geschubde oester (*Crassostrea denticulata*) vastgehecht op een eendenmossel (*Lepus anatifera*): aanwinstnummer 98-348. (illustratie: Hans Post)

van de randen: ze braken bijzonder gemakkelijk af (zie ook: Rizzi 1992).

Eendenmossel als substraat

Twee exemplaren hadden elk een eendenmossel als substraat. Dat hadden schrijver en vinders nog niet eerder gezien. De oesters zaten vastgehecht op de schaal, het harde deel van de eendenmossels (Fig. 1). De lengte van het grootste, vastgehechte exemplaar was 21.4 mm. Deze oester is samen met de eendenmossel als alcoholpreparaat bewaard en opgenomen in de collectie van het Natuurmuseum Rotterdam (aanwinstnummer 98-348).



Zeven andere vondsten

De geschubde oester is voor het eerst van de Nederlandse kust gemeld op 10 september 1990 (kilometerpaal 20 bij Petten). A. Gronert vond daar vier exemplaren in een plastic container (Rizzi 1992). Daarna is de soort nog enkele malen verzameld op onze stranden. Er was een vondst op Ameland op 18 januari 1992 van 31 exemplaren op een krat (de Jong *et al.* 1992). Tijdens de strandwacht op 8 december 1991 vonden Hans Adema c.s. vijf exemplaren op een krat (Verkuil 1992), en J. Rampen vond op 26 en 27 september (waarschijnlijk in 1992) op het strand van Noordwijk tien doubletten en elf losse bovenkleppen (Rizzi 1992). Ook was er een vondst van zes exemplaren (één doublet en vijf vaste rechterkleppen) op 15 oktober 1997 tussen Hoek van Holland en 's-Gravenzande door J. Lucas, eveneens vastgehecht op een kratje (Verkuil 1998a), hiervan belandde één doublet in de collectie van het Natuurmuseum Rotterdam (aanwinstnummer 98-041). In 1998 waren er, behalve de vondst van de Maasvlakte, twee gevallen (Verkuil 1998b): op 23 augustus trof Jan Lucas er twee aan op de voetjes van riemwier (*Himantalia elongata*) aangespoeld bij Hoek van Holland, en een dag later vonden Hans Adema c.s. vijf doubletten (bij Katwijk?).

Let op eendenmossels!

De soort leeft van origine langs de West-

Afrikaanse kust. Het voorkomen in West-Europese wateren wordt tot nu toe niet waarschijnlijk geacht. Alle gepubliceerde vondsten zijn dan ook gedaan op aangespoeld/aangevoerd materiaal (De Bruyne *et al.* 1994). Vier van de acht vondsten werden gedaan in september en oktober. De vondst op Ameland werd gedaan in januari en in 1991 was er een vondst in december. De twee (overige) vondsten van 1998 werden in augustus gedaan. In zes van de acht gevallen betrof het substraat kunststof materiaal en in één geval waren de oesters op riemwier vastgehecht. Dat de soort ook eendenmossels als substraat kan hebben, was de auteur niet bekend. Het verdient aanbeveling hier speciaal op te letten. Afbeeldingen van de soort zijn te vinden in Rizzi (1991, 1992).

Literatuur

De Bruyne, R.H., *et al.*, 1994 - Nederlandse naamlijst van de weekdieren (Mollusca) van Nederland en België - Nederlandse Malacologische Vereniging, Amsterdam: 75

Jong, A.F. de, Kompanje, E.J.O., Sliker jr, F.J.A. & Strack, H.L., 1992 - Opmerkelijke strandvondsten op het eiland Ameland - Straatgras 4(2): 50-52

Rizzi, A.J.M., 1991 - *Crassostrea denticulata* (Born, 1791) een nieuwe oestersoort op de Nederlandse kust - De Windbreker 40: 2-5

Rizzi, A.J.M., 1992 - *Crassostrea denticulata* (Born, 1791) een nieuwe oestersoort op de Nederlandse kust - Correspondentieblad Ned. Malacologische Vereniging 264: 928-932

Verkuil, J., 1992 - C.S.-verslag - Het Zeepaard 52(2): 46

Verkuil, J., 1998a - C.S.-verslag - Het Zeepaard 58 (1): 5

Verkuil, J., 1998b - C.S.-verslag - Het Zeepaard 58 (6): 152

De geschubde oester.

(illustratie: overgenomen uit Rizzi 1991)

* Bijdrage van de Rotterdamse
Natuurhistorische Club -nummer 2-
voorgedragen tijdens de bijeenkomst
van 20 oktober 1998